

Основні варіації Unix'ів

Комерційні варіації

Комерційні версії Unix ведуть свій родовід від т.зв. Unix System V. Практично всі вони припинили свій розвиток. Основні представники:

- SCO UnixWare (припинений)
- Sun Solaris (припинений)
- IBM AIX
- HP-UX

На даний момент розвивається в якості ОС для дата-центрів тільки illumos — відкритий спадкоємець Sun Solaris, який був найпросунутішою і активно змінюємою версією Unix'a.

Ключові технології illumos:

- ФС ZFS
- Технологія ізоляції та створення т.зв. пісочниць Solaris Zones
- Система інтроспекції DTrace
- Технологія віртуалізації Kernel Virtual Machine

Варіанти BSD

Берклевській дистрибутив розвивався як альтернатива System V Unix і з моменту виходу в світ версії 4.3 Tahoe став повністю відкритим і безкоштовним. З дистрибутивами BSD пов'язана одна з найпоширеніших open-source ліцензій — ліцензія BSD. BSD-версії Unix продовжують активно розвиватися.

Представники BSD сімейства:

- FreeBSD
- OpenBSD
- NetBSD
- DragonflyBSD

На основі дистрибутива FreeBSD було створено ядро Darwin, яке використовується в MacOS X.

GNU/Linux

Linux — це Unix і не Unix — повністю нова система, створена на основі принципів Unix, як їх розумів Лінус Торвальдс. Поштовхом для написання системи стали поширення навчального варіанту Unix'a MINIX, створеного Таненбаумом, а також поява процесора Intel 386 з підтримкою плоскою сегментної моделі, що радикально спростило написання ядра ОС.

Linux обійшов інші варіанти Unix'a на хвилі open-source за рахунок використання напрацювань руху GNU (компілятор gcc, утиліти core-utils, редактор Emacs та ін.) та ліцензії GPL, яка вимагає відкриття доробок системи на тих же умовах, що і оригінальної системи.

Linux — це ядро, на основі якого створюється дистрибутив — набір системних утиліт та інших програм, необхідних для роботи системи, таких як графічна оболонка, офісні додатки і т.п. Існують десятки дистрибутивів GNU/Linux, серед яких найбільш поширені гілки Red Hat (Red Hat Enterprise Linux, Fedora, Suse, CentOS) і Debian (Debian, Ubuntu, Mint).

Специфічним дистрибутивом Linux є ОС Google Android.

Plan 9

Plan 9 була академічної спробою в рамках лабораторії Bell Labs створити спадкоємця Unix, в якому б були виправлені його основні недоліки. Вона виявилася класичним прикладом синдрому "другої системи", і не набула поширення.

Ключові рішення:

- Все — дійсно файл
- Окремі простори імен
- Скасування суперкористувача

Ключові рішення Unix

- відкрита система (man, POSIX, open source)
- файл-центричність і текст-центричність
 - "Small pieces, loosely joined"
 - розвинені засоби IPC
- ієрархічна файлова система з примітивною моделлю безпеки

- плоске API системних викликів, засноване на C
 - додаткові можливості заховані в `ioctl`, `fnctl`, і т.п.
- користувач `root`
- модель запуску процесів `fork` / `exec`
- розвинена система управління залежностями

Підтримка GUI в Unix

Історично ядро Unix розроблялося без підтримки графічного інтерфейсу, який на той момент ще не був розвинений. По міру розвитку різних варіантів графічної апаратної частини в Unix було створено рішення для підтримки і роботи з ними — протокол X11, розроблений робочою групою в університеті MIT.

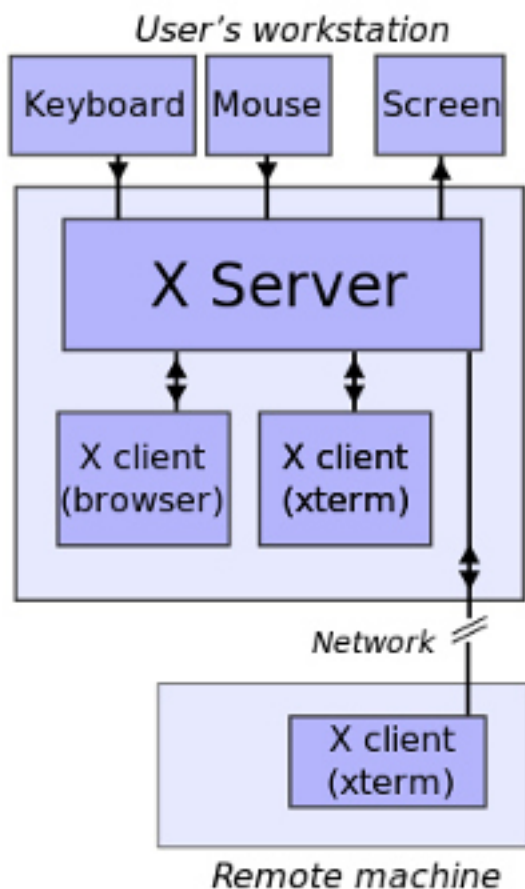

Рис. 11.2. Схема взаємодії в рамках протоколу X11

X11 протокол має різні реалізації:

- `xfree86`
- `X.org`

- Wayland

На базі X11 протоколу, як правило, будуються більш високоуровеневі графічні фреймворки (GUI toolkits). Найпоширеніші фреймворки в Unix-середовищі:

- GTK
- Qt

Віконні менеджери вирішують задачу управління інтерфейсом додатків в рамках єдиної концепції (на даний момент прийнята концепція Робочого столу або [WIMP](#)). Як правило, менеджери вікон будуються на основі графічних фреймворків. Наприклад, найпоширеніший менеджер Gnome використовує GTK, KDE побудований на основі Qt.

Інші менеджери вікон:

- звичайні: Xfce, Sawfish
- плиткові: ion3, XMonad

Управління залежностями

В умовах створення нових додатків з використанням створеної раніше бази програмних бібліотек, важливим і складним завданням, яке вирішує будь-який дистрибутив Unix (а також, на даний момент і середовища всіх мов програмування), є управління залежностями. Для цього (майже) кожен дистрибутив Unix має спеціальну програму — пактений менеджер, який відповідає за ведення бази існуючих бібліотек і їх версій, залежностей і сумісності між версіями, а також місце зберігання вихідного чи об'єктного коду, з яких можна завантажити ту чи іншу версію.

Розрізняють менеджери залежностей, які працюють на рівні вихідного коду (з його наступною збіркою) і на рівні бінарних файлів.

Найпоширеніші пакетні менеджери:

- менеджери на основі формату APT в Debian
- менеджери на основі формату RPM в Red Hat
- BSD ports і система Portage Gentoo Linux

Також, більшість середовищ мов програмування надають свій особливий менеджер пакетів. Наприклад:

- Maven в Java

- RubyGems в Ruby
- NPM в Node.js

Принципи розробки під Unix

У книзі "Мистецтво програмування під Unix" ([TAOUP](#)) Ерік Реймонд сформулював наступні принципи хорошого тону, які переважно застосовуються при розробці як самих частин Unix систем, так і програм для Unix:

- Модульності (Modularity): створювати прості частини, що зв'язуються чистими інтерфейсами
- Ясності (Clarity): ясні рішення краще хитрих і розумних
- Композиції (Composition): створювати програми, які можуть бути пов'язаними з іншими програмами
- Поділу (Separation): розділяти політику і механізм, інтерфейс і реалізацію
- Простоти (Simplicity): придумувати найпростіше рішення, додавати складність тільки по необхідності
- Ощадливості (Parsimony): створювати великі програми, тільки коли продемонстровано, що інші не впораються
- Прозорості (Transparency): продумувати програми з тим, щоб зробити інтроспекцію і відлагодження можливими і максимально простими
- Міцності (Robustness): міцність — це дитя прозорості та простоти
- Представлень (Representation): вкладати знання в дані, щоб логіка програми була тупою і надійною
- Найменшого подиву (Least Surprise): при проектуванні інтерфейсів завжди потрібно вибирати найменш несподіваний варіант
- Тиші (Silence): коли у програми немає нічого дивного, щоб повідомити, вона не має повідомляти нічого
- Полагодження (Repair): намагатися полагодити все, що можна, але коли це не вдається — падати, падати голосно і якомога раніше
- Економії (Economy): час програміста дорого коштує, його краще зберегти і витратити машинний час
- Генерації (Generation): по можливості уникати кодування, коли можна написати програму, яка буде писати інші програми
- Оптимізації (Optimization): прототипувати перед шліфуванням, домогтися роботи програми перед її оптимізацією
- Розмаїття (Diversity): не довіряти ніяким твердженнями про єдиний вірний

шлях

- Розширюваності (Extensibility): проектувати на майбутнє — воно настане раніше, ніж ми думаємо

Критика Unix

Поряд з фанатами Unix існують і Unix-ненависники, які навіть написали власну книгу — [Керівництво Unix-ненависників](#).

Ось деякі типові претензії до Unix систем:

- слабка підтримка GUI
- слабка підтримка сценаріїв роботи звичайного користувача (тзв. Desktop сценарії)
- недостатнє дотримання моделі "все — файл"
- примітивна модель безпеки: простий ACL, користувач root
- примітивна файлова система
- додаткові можливості заховані в ioctl, fnctl, ...
- застарілий системний мова (C)

Література

- [The Art of Unix Programming](#)
- [The UNIX-HATERS Handbook](#)
- [The Daemon, the GNU & the Penguin](#)